

**ÇANAKKALE İLİNDE GÖREV YAPAN SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN HİZMETİÇİ EĞİTİM İHTİYAÇLARININ
BELİRLENMESİNE YÖNELİK İSTATİSTİKSEL BİR
YAKLAŞIM**

Aydın UÇAR

Sınıf Öğretmeni, Bayramiç Gazi İlköğretim Okulu

Mustafa Aydın BAŞAR

Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Sebahat HAMARAT

Sınıf Öğretmeni, Gelibolu 75.Yıl Cumhuriyet İlköğretim Okulu

ÖZET

Çanakkale ilindeki resmi okullarda 2005–2006 eğitim öğretim yılında görev yapan ilköğretim birinci kademe sınıf öğretmenlerinin, hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesine çalışılan bu araştırmada toplam 136 öğretmenle görüşülmüştür. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik bir anket formu geliştirilmiş ve veriler anket tekniği ile toplanmıştır. Öğretmenlerin ankete verdikleri yanıtlar demografik özellikleri ve mesleki bilgiler açısından değerlendirilmiş ve anlamlı farklılıklar araştırılmıştır. Bu farklılıklar parametrik olmayan istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiş ve öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları demografik ve mesleki bilgilerine göre farklılıklar gösterdiği bulunmuştur.

Öğretmenler genel olarak, “öğretimde yeni yaklaşımlar”, “yeni ilköğretim programı” ve “yapılandırmacı anlayışa dönük öğretim yöntem ve teknikleri” konularında hizmetiçi eğitim programlarına daha fazla ihtiyaç duymaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Yeni ilköğretim programı, öğretimde yeni yaklaşım, metot

SUMMARY

In this study, it has been interviewed with 136 primary school teachers who have worked at private schools in the city of Çanakkale between the years of 2005-2006, in order to determine their demands for their internal training. It has been used a questionnaire with the intention of determining the needs of the teachers and the data has been obtained from the inquiry method. The answers given by the teachers have been evaluated from the angle of professional knowledge and demography and then have investigated significant distinctions; these distinctions have been analyzed by the method of non parametrical statistics analysis and found out that the needs of the teachers' show distinctions in professional knowledge and demography. Usually, teachers more need internal courses of Ministry of Education about "new approaches for teaching", "new primary school program" and "formative teaching methods".

Key words: New primary school program, new approaches for teaching, method

Giriş

Günümüzde gözlenen ve gelecek yüzyılda da gözlenecek en belirgin özellikler, bugüne kadar üretilen tüm bilgilerin birkaç yılda bir, hatta her yıl katlanarak artışı ve olumlu, ileriye dönük yapıcı bir "değişim"dir. Kuşkusuz tarihin başlangıcından bu yana değişim hep yaşanmaktadır. Ancak, günümüzde yaşanan değişim çok hızlı, büyük, karmaşık ve kesintisiz bir özelliğe sahiptir (Sidi, 1997: 10).

Bu değişim hızına, ürünlerini uzun bir sürecin sonunda görebilme olanağı olan okul örgütlerinin ayak uydurabilmesi her geçen gün daha da zorlaşmaktadır. Teknoloji ve sosyoekonomik değişmelerin ve gelişmelerin gerisinde kalan meslek eğitiminin kazandırdıkları ile iş yaşamında gereksinme duyulan bilgi, beceri ve tutumlar arasındaki fark gittikçe büyümektedir. Çünkü üretim ve hizmet sektörlerinde meydana gelen teknolojik değişimler, hali hazırda sahip olunan becerilerin gelecekte yetersiz duruma düşmesine neden olmaktadır (Özyurt, 1997: 24).

Örgütlerin var olma nedeni; en az bir amacı, bir üretimi gerçekleştirmektir. Örgüt amacının gerçekleştirilmesi, yaşamının sürekli kılınması, üretimde verimli ve amaçlara ulaşmada etkililiğin yüksek olmasına bağlıdır. Bu sonuçlara ulaşmak, kaynakları ussal kullanmakla

ve ürünün kalitesinden özveride bulunmadan, daha fazlasını, daha ucuza üretmekle mümkün olur (Açıklan, 1984: 1).

Verimliliğin artırılmasında teknoloji, hammadde, diğer sistemler başta olmak üzere birden çok faktör rol oynar, ancak bunların içinde en önemlisinin insan gücü olduğu söylenebilir. Örgüt ve yönetim açısından insan, üretimin temel ögesidir. İnsangücü verimliliğinin artırılmasının önemli bir yolu ise, işgörenlerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesidir. Bunun aracı da hizmetiçi eğitimidir (Başar, 1993: 21).

Hizmetiçi eğitim; özel ve tüzel kişilere ait iş yerlerinde, belirli bir maaş veya ücret karşılığında işe alınmış ve çalışmakta olan bireylere görevleri ile ilgili gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmalarını sağlamak üzere yapılan eğitimidir (Taymaz, 1992). Sağladıkları hizmetlerdeki gelişmeleri yakından izleyerek varlıklarını sürdürme çabası içinde bulunan örgütlerin çoğu, örgün eğitimle iş yaşamının gerekleri arasındaki bu farkı kapatmak için işgörenlerini, hizmet içinde eğitmeye yönelmektedirler. Bu durumda örgüt işgörenlerinin değişen bilgi ve teknolojinin gereklerine uyumunu sağlamak ve üstlenecekleri yeni görevlere hazırlamak için sürekli olarak eğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması kaçınılmaz hale gelmektedir (Özyurt, 1997: 24). Yirmibirinci yüzyılın en önemli sermayesi insan ve onun sahip olacağı bilgidir. Bu ikiliyi oluşturabilmek ancak sürekli eğitimle sağlanabilecektir (Sidi, 1997: 10).

Hızla gelişen bir toplumun ve mesleğin koşullarını evvelce görmüş oldukları öğrenimle karşılamakta zorluk çeken personelin hizmetiçinde yetiştirilmesinin zorunluluğu gün geçtikçe artmaktadır. Aslında eğitimin amaçlarından biri de eğitimin sürekliliğini sağlamaktır (Taymaz 1992: 7). Hizmetiçi eğitimi zorunlu kılan nedenler aşağıda belirtilen altı grupta altında incelenebilir (Canman 1995: 85):

- a) Hizmet öncesinde verilen bilgilerin eksik ve yetersiz oluşu.
- b) Kamu kesiminde “kariyer” düşüncesinin giderek kökleşmesi.
- c) Hizmette gelişme ve değişmelere ayak uydurma zorunluluğu.
- d) Kimi bilgi ve becerilerin yalnızca hizmetiçinde kazanılabilmesi gerçeği.
- e) Öğrenme ve kendini geliştirme isteği.
- f) Hizmetiçi eğitimin öğrenmeyi rastlantısal olmaktan kurtarıp sistemli hale getirmesi.

Gelişen bilgi birikimi çerçevesinde örgütlerde hizmet içi eğitimin amaçları eğitimi yapacak örgütün politikasına ve amaçlarına uygun olarak tespit edilmelidir. Hizmetiçi eğitimle belirlenen amaçlar hem örgütün hem de eğitim görececek personelin ihtiyaçlarına yönelik olarak tespit edilmelidir. Ayrıca hizmetiçi eğitimin amacı, personelin sadece genel kültürünü artırmak değil, personelin örgüt tarafından istenen niteliklere sahip olmasını sağlamaktır. Hizmetiçi eğitimin çeşitli amaçları bulunmaktadır. Bunları birey, örgüt yönüyle ve genel olarak incelenebilir. Çalışanlar açısından amaç, bireyi işini daha iyi yapabilecek konuma getirmektir. Örgüt açısından ise örgütü meydana getiren bireylere görevlerini nasıl yapacaklarına, birlikte nasıl çalışacaklarına ilişkin bilgi sunmaktır. Bu durumda eğitimin başarıya ulaşmış olmasının ölçüsü “hizmetin niteliği” ile ölçülür. Genel olarak hizmetiçi eğitimin amaçları şunlardır (Can vd. 1995: 196).

- a) Verimliliği yükseltmek,
- b) Performansı artırarak çalışanların güdülenmesini artırmak,
- c) Personeli üst kadrolara hazırlayarak eleman ihtiyacını örgüt içerisinde sağlamak,
- d) İş kazalarını ve işten kaynaklanan şikâyetleri ve hataları azaltmak,
- e) Örgüte dinamizm ve saygınlık kazandırmak,
- f) Örgüt yapısını, dış çevreden gelen değişimlere karşı esnek hale getirmek,
- g) Kişiler ve bölümler arası iletişime katkıda bulunmak,
- h) Bakım ve onarım giderlerini azaltmak,
- ı) İşe geç kalma ve devamsızlıkları azaltmak,
- i) Yöneticilerin denetim ve görev yüklerini azaltmak şeklinde sıralanabilir.

1. Problem

Toplumsal bir sistem olarak düşünülen eğitimin önemli öğelerinden birisi de öğretmenlerdir. Öğretmenler, ülke geleceğinin belirlenmesinde ve ülke kalkınmasında çok önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda, öğretmenlerin, alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür yeterliklerine sahip olmaları beklenmektedir. Bundan dolayı öğretmenlerin hem hizmet öncesi eğitimde, hem de hizmet içinde iyi yetiştirilmeleri ve öğretmenlerin sürekli olarak kendilerini yenilemeleri gerekmektedir.

Türk milli eğitim sistemine baktığımızda, son yıllarda, özellikle ilköğretim kademesinde yeni arayışların, yapısal değişikliklerin yoğun olarak yaşandığı görülecektir. Örneğin, insan kaynağının niteliğini geliştirmeye yönelik hizmet öncesi eğitim düzenlemeleri, zorunlu öğrenim süresi, eğitim programları geliştirme vb. yapısal değişiklikler bunların başlıcaları olarak sıralanabilir.

Sekiz yıllık zorunlu eğitim uygulamasına geçildiğinden bu yana, ilköğretimde kalitenin artırılmasına yönelik tartışmaların, alınacak öğretmen sayısı ve eğitim ortamlarına yoğunlaştığı görülmektedir. Kuşkusuz bunlar önemlidir. Ancak sistemde yer alan yaklaşık 400 bin ilköğretim öğretmenin yeni yapıya uyumu ve yeterliğinin geliştirilmesi çok daha önemlidir. Sekiz yıllık eğitime geçilmesi ve ilköğretim programının değişmesinin önemli bir boyutu, ezberci eğitimden, çocuklarımızı yarış atı olmaktan kurtulmak; aktif öğrenmeye dayalı, araştıran, soruşturan, ayrıntılı düşünme becerisi gelişmiş, yaratıcı nesiller yetiştirmektir (MEB, 2005).

Sistemde yer alan ve bugüne kadar çalışmalarını sınavlara göre planlamış ve uygulamış; yapılandırmacı anlayışa dönük ve aktif öğrenmeye götürecek öğretmen davranışlarını kazanamamış ya da bunlardan uzaklaşmış öğretmenlerle bunun başarılması zordur. Milli Eğitim Bakanlığı, Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı'nın 1995 yılından itibaren hazırladığı hizmetiçi eğitim planlarında, özellikle ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlere yönelik eğitim programlarının çok yetersiz kaldığı görülmektedir. İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerinin daha çok il düzeyindeki hizmetiçi eğitim çalışmalarıyla bilgilendirilmesi ve geliştirilmesi uygulamaları öne çıkmıştır. Ancak, il düzeyindeki yetersiz kadro ve donanımlı hizmetiçi birimleri aracılığıyla yapılan eğitimler göstermelik kalmakta, işlevsel bir etkinlik olarak düzenlenememektedir.

Öğretmenlerin hizmetiçi eğitim gereksinimlerinin saptanmasına yönelik olarak, değişik ihtiyaç saptama ve veri toplama teknikleri bulunmaktadır. Bu tekniklerin başlıcaları olarak gözlem, soruşturma, araştırma, işgören kayıtları üretim ve denetim raporları, performans değerlendirme, yönetici ve müşterilerin görüşleri ve anket v.b. olarak sıralayabiliriz (Taymaz, 1992; Kalkandelen, 1979). Kurumlar bu tekniklerin biri ya da bir kaçını birlikte kullanarak işgörenlerin hizmetiçi eğitim gereksinimlerini otaya koymalı

ve bulgulara dayalı olarak hizmetiçi eğitim programlarını hazırlayıp gerekli planlamaları yapmalıdır.

Türkiye’de eğitim kurumlarına yönelik yapılan işgörenlerin hizmetiçi eğitim gereksinimlerini belirlemeye yönelik araştırma ve uygulama çalışmalarında genellikle işgörene uygulanan anketler aracılığı ile veri toplanmaktadır. Konu ile ilgili yapılan çalışmalardan bazıları ve elde edilen bulgular aşağıda özetlenmiştir.

Başaran’ın ilk ve orta dereceli okul öğretmenlerinin işbaşında eğitimleri üzerine yaptığı ve Türkiye genelini kapsayan çalışmasında (1966); öğretmenler, kendi kendine öğrenme yolları, görsel-işitsel araçların kullanımı çocuk ve gençlik psikolojisi, toplum kalkınmasında öğretmenin rolü, bilimin bilgi ve bulgularından yararlanma yolları konularında eğitime daha fazla gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler hizmetiçi eğitime engel durumlar olarak da, eğitim yerindeki yeme, içme ve barınma olanaklarının uygun ve yetersizliğini, araç gereç yetersizliği, yöneticilerin hizmetiçi eğitimin yönetimi konusunda iyi yetişmemiş olmalarını, hizmetiçi eğitim konusunda öğretmenlerin fikirlerinin alınmamasını ve yeteri kadar uzman işgören olmamasını ön plana çıkarmışlardır.

Başar (1995) tarafından, sınıf öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik çalışmada, sınıf öğretmenleri ve ilköğretim denetçilerinin görüşlerine başvurulmuş ve veriler anket yoluyla toplanmıştır. Genel olarak bakıldığında, denetçi görüşlerine göre, sınıf öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçları düzeyi, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden daha yüksek bir ortalama olarak bulunmuştur. Sekiz yıllık zorunlu eğitim uygulamasına geçildiği dönemin hemen ardından yapılan çalışmada, sınıf öğretmenleri daha çok “öğretimde yeni yaklaşımlar” ve “sorunlu ve özel eğitime muhtaç çocukların eğitimleri” konusunda hizmetiçi eğitimlerine gereksinim duyduklarını ifade ederlerken; ilköğretim denetçileri sınıf öğretmenlerinin “öğretimde yeni yaklaşımlar” konusu yanında, “ölçme değerlendirme” ve “derslerle ilgili öğretim yöntem ve teknikleri” konularındaki hizmetiçi eğitim gereksinimlerini de öne çıkarmışlardır.

Uşun ve Cömert (2003) tarafından gerçekleştirilen ve “Okul öncesi öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi” adlı araştırmanın bulguları sonucunda öğretmenlerin en yüksek oranda

katılmak istedikleri hizmet içi eğitim programları ile daha önce hizmet içi eğitim alıp almama durumları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Tekin ve Ayas (2002) tarafından hazırlanan “Kimya öğretmenlerinin profesyonel gelişim süreçleri ve hizmetiçi eğitime bakış açıları” konulu araştırmasında, öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda, kimya öğretmenlerinin hizmet içi eğitim etkinliklerine katılmaya hazır oldukları bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin iyi organize edilmesini istediklerini saptanmıştır.

Azar ve Karaali (2004) tarafından yapılan “Fizik öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçları” konulu araştırmanın sonucu doğrultusunda; fizik öğretmenlerinin “eğitim teknolojisinde kuram ve uygulamalar”, “eğitim yönetimi ve planlama”, “öğrenci merkezli eğitim”, “kişisel yeterliliklerin geliştirilmesi”, “sınıf iklimi ve yönetiminin sağlanması” konularında hizmet içi eğitim gereksinimleri olduğu, ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarına yönelik çalışmalarda veriler genellikle ankete dayalı olarak toplanmaktadır. Bunların her biri öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını ortaya çıkarmada öneme sahiptir. Ancak, öğretmenlerin hizmetiçi eğitim çalışmalarının içine sürekli olarak sokulmasındaki gereklilik gibi, hizmetiçi eğitim ihtiyacının saptanmasına yönelik çalışmaların da sürekli yinelenmesi gerekmektedir. Çünkü bilim ve teknoloji yanında, eğitim karar ve uygulamalarında, program geliştirme alanlarındaki gelişmelere paralel olarak, öğretmenlerin hizmetiçi eğitim gereksinimleri farklılaşacak ya da yeni gereksinimler ortaya çıkacaktır. İlköğretimde, 1995–1996 öğretim yılında uygulamaya sokulan, yeni ve özellikle bir öncekine göre önemli farklılaşmaları getiren ilköğretim programı öğretmenlerin hizmetiçi eğitim gereksinimlerini arttıracak ve farklılaştıracaktır. Bu çalışmada da, ilköğretim programı değişikliğine bağlı olarak, sınıf öğretmenlerinin hizmetiçi eğitime hangi konularda ve ne derecede ihtiyaç duydukları problematik durum olarak alınmıştır.

2. Amaç

Çalışmanın amacı, ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını ortaya koymaktır. Bu amaçla şu sorulara yanıt aranacaktır:

1. Sınıf öğretmenleri, hizmetiçi eğitime hangi konularda ve ne derecede ihtiyaç duymaktadırlar?

2. Sınıf öğretmenlerinin hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyma dereceleri;
a) cinsiyete, b) kıdemine, c) katıldıkları hizmetiçi eğitim sayısına, d) okuttukları sınıfa, e) mezun oldukları okul türüne göre farklı mıdır?

3. Veri Yapısı ve Yöntem

Hizmet içi eğitim ihtiyacı; var olan ve istenilen veya beklenen yeterlikler arasındaki farkı ortaya koyarak saptanır. Bu fark; çeşitli yöntemlerle durum nedir, ne olmalıdır, ne beklenmektedir veya ne istenilmektedir sorularına cevap aranılarak bulunabilir. Bir kurumda değişik alan ve kademelerde çalışan öğretmenlerin hizmet içi eğitim gereksinmesini gösteren durumlar ve nedenlerinin ortaya konulmasında çeşitli yöntemler uygulanabilir. Bu çalışmada öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları anket tekniği ile belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın evrenini, Çanakkale ilindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme ise tesadüfi örneklemeyle belirlenmiş olup, ilçe ve okul sayılarının, toplam ilçelerin ve okulların yüzde 25'inden az olmamasına dikkat edilmiştir. Köy niteliğindeki yerleşim birimlerinde bulunan ilköğretim okulları ve birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulları çalışma dışında tutularak çalışmanın kısıtını oluşturmuştur. İlçelerin sosyal ve coğrafi özellikleri dikkate alınarak örneklem grubuna Merkez ilçe, Gelibolu, Lâpseki, Bayramiç ve Gökçeada ilçeleri alınmıştır. Örnekleme çalışmaları sonunda, bu ilçelerde bulunan 43 ilköğretim okulunda çalışan 490 sınıf öğretmeni arasından, 17 resmi ilköğretim okulu ve bu okullarda görev yapan 181 sınıf öğretmeni alınarak çalışmanın örnekleme oluşturmuştur. Daha sonra bu okullarda görev yapan öğretmenler hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik anket formu verilmiştir. Öğretmenlere toplam 181 adet anket verilmiş ve 136 adedi değerlendirilerek geri dönmüştür. Ankette yer alan sorular iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, öğretmenlere ait kişisel bilgileri toplamak amacıyla cinsiyet, kıdem, bugüne kadar herhangi bir hizmetiçi eğitime katılma sayıları, okutulan sınıf ve mezun olunan okul gibi sorular yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde ise öğretmenlerin hizmetiçi eğitim konularına duyulan ihtiyaçlarını belirlemek üzere 40 soruluk Likert tipi bir ölçekten yararlanılmıştır. Seçeneklerde “Pek Çok (4,21-5,00)”, “Çok (3,41-4,20)” “Orta (2,61-3,40)”, “Az (1,81-2,60)” ve “Hiç (1,00-1,80)” olmak üzere beşli bir derecelendirme yapılmış ve her seçeneğe en az ihtiyaç duyulandan, en fazla ihtiyaç duyulana doğru 1'den 5'e kadar puan verilmiştir.

Toplam 136 öğretmen üzerinde yapılan çalışmada, öğretmenlerin 70'i (% 51,5) bayan, 66'sı (% 48,5) erkeklerden oluşmaktadır. Öğretmenlerin 13'ü (% 9,6) 1-5 yıl, 29'u (% 21,3) 6-10 yıl, 21'i (% 15,4) 11-15 yıl, 30'u (% 22,1) 16-20 yıl ve 43'ünde (% 31,6) 21 ve üzeri yıl kıdeme sahiplerdir. Benzer şekilde hizmet içi eğitime katılan öğretmenler ise 4'ü (% 2,9) bir kez, 19'u (% 14,0) iki kez, 27'si (% 19,9) üç kez, 73'ü (% 53,7) 4 ve üzeri, 13'ü (% 9,6) ise hiç katılmamıştır. Öğretmenlerin 20'si (%14,7) birinci sınıf, 26'sı (%19,1) ikinci sınıf, 32'si (% 23,5) üçüncü sınıf, 26'sı (% 19,1) dördüncü sınıf ve 32'si (% 23,5) beşinci sınıfı okutmaktadır. Mezun oldukları okullar ise 51'i (% 37,5) eğitim enstitüsü veya eğitim yüksekokulu, 74'ü (% 54,4) dört yıllık lisans, dördü (% 2,9) yüksek lisans ve yedisi (%5,1) diğer tür okullardan oluşmaktadır.

İlköğretim öğretmenlerinden elde edilen veriler bilgisayar ortamına taşındığında verilerde kişisel bilgilerin bulunduğu kısımda ya da ölçekte cevaplanmamış sorular araştırılmış ve cevaplanmamış soruya rastlanmamıştır. Daha sonra elde edilen verilerin istatistiksel çözümlemelerinde SPSS 13,0 istatistiksel hazır yazılım paketi kullanılmıştır.

Verilerin bilgisayar ortamına taşındıktan sonra ankette yer alan soruların güvenilirliği güvenilirlik analizi ile araştırılmıştır. Ankette yer alan sorulara verilen cevaplar birer puan olarak düşünülmüş ve toplam puanlar hesaplanarak, öğretmenlerin değişik kategorilerine göre hizmetiçi eğitim ihtiyaçları arasındaki farklar parametrik olmayan istatistiksel yöntemlerle araştırılmıştır.

4. Bulgular

İlköğretim okullarında çalışan sınıf öğretmenlerinin, hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmada öğretmenlere ait veriler anket (ölçek) formu ile toplanmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında ölçekte yer alan soruların güvenilirliği araştırılmış ve ölçek "yüksek derecede" güvenilir bulunmuştur (Alpha = 0,96). Ölçekte yer alan soruların uyumluluğu ve modelin uyumluluğu için F testi yapılmış ve anlamlı bulunmuştur (F = 14,66, p<0,001). Ölçekte yer alan soruların toplanır olup olmadığı test edilmiş ve Tukey'in toplanabilir testi F = 1,76 ve p=0,078 olarak hesaplanmıştır. Bu durum ölçekte yer alan soruların toplanabileceğini ve öğretmenlerin kişisel özelliklerine göre toplam skorlar arasında farkların araştırılabileceğini göstermektedir. Ölçekte yer

alan soruların ortalamalarının birbirine eşit olup olmadığı Hotelling T^2 ile sınılanmış ve ortalamaların farklı olduğu bulunmuştur. Buna göre Hotelling $T^2=315,99$, $p<0,001$ hesaplanarak sorular, öğretmenler tarafından benzer sonuçlar verecek şekilde algılanmışlardır. Ayrıca ölçekte yer almaması gereken bir başka deyişle ölçekten çıkarıldığında güvenilirliği artıran soru bulunamamıştır.

Sınıf Öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesine çalışılan bu araştırmada ankette yer alan her bir konu (her bir soru) için öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtlar değerlendirilmiş ve en çok ihtiyaç duyulan konudan en az ihtiyaç duyulan konuya doğru ortalamalar itibariyle sıralanmış ve Çizelge-1’de verilmiştir.

Çizelge 1 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin en çok ihtiyaç duydukları hizmetiçi eğitim konusunun “çok” derecesine denk gelen 3,72 ortalama ile 1. soruda yöneltilen “Eğitimde yeni yaklaşımlar ve gelişmeler” konusu olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yüzde 25’i bu konu hakkında “pekçok”, yüzde 39’u “çok”, yüzde 24,3’ü “orta”, yüzde 7,4’ü “az” ve yüzde 4,4’ü “hiç” derecesinde hizmetiçi eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. İhtiyacın en yüksek düzeyde bu konuda çıkması; öğretmenlerin değişikliklere ayak uydurma çabasıyla ilgili olduğu söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin en çok ihtiyaç duydukları ikinci hizmetiçi eğitim konusunun “çok” derecesine denk gelen 3,67 ortalama ile 2. soruda yöneltilen “yeni ilköğretim programı üzerine bilgilenme” konusu olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin eğitim ihtiyacı hissettikleri konulardan öne çıkanlar genel olarak yeni ilköğretim programına dönük olan hizmetiçi eğitim konularıdır. Yeni ilköğretim programında yer alan bilimsel araştırma yöntemi ve proje çalışmaları öne çıkan konulardır. Öte yandan “Uyumsuz ve özel eğitime muhtaç çocukların eğitimi” ile “Öğrenme güçlüğü olan çocukların eğitimi” konuları da ön sıralarda yer almaktadır.

Öğretmenlerin en az ihtiyaç duydukları hizmetiçi eğitim konusunun “orta” dereceye denk gelen 2,61 ortalama ile 22. soruda yöneltilen “ders planlarının hazırlanması” konusu olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yüzde 8,1’i bu konu hakkında “pekçok”, yüzde 14’ü “çok”, yüzde 31,6’sı

“orta”, yüzde 24,3’ü “az” ve yüzde 22,1’i “hiç” derecesinde hizmetiçi eğitime ihtiyaç duymaktadırlar.

Çizelge 1. Sınıf Öğretmenlerinin Hizmetiçi Eğitime İhtiyaç Duydukları Konular ve Hizmetiçi Eğitime İhtiyaç Duyulma Derecelerine Göre Sıralaması

İhtiyaç Sırası	HİE Konusu*	İhtiyaç Duyulma Derecesi										\bar{X}	s.s.
		Pek çok		Çok		Orta		Az		Hiç			
		f	%	f	%	F	%	f	%	f	%		
1	1. Konu	34	25,0	53	39,0	33	24,3	10	7,4	6	4,4	3,72	1,05
2	2. Konu	35	25,7	46	33,8	36	26,5	14	10,3	5	3,7	3,67	1,08
3	5. Konu	28	20,6	44	32,4	47	34,6	15	11,0	2	1,5	3,59	0,98
4	34. Konu	28	20,6	48	35,3	37	27,2	16	11,8	7	5,1	3,54	1,10
5	29. Konu	28	20,6	51	37,5	32	23,5	15	11,0	10	7,4	3,52	1,15
6	4. Konu	27	19,9	44	32,4	40	29,4	20	14,7	5	3,7	3,5	1,08
7	28. Konu	32	23,5	45	33,1	29	21,3	17	12,5	13	9,6	3,48	1,24
8	33. Konu	32	23,5	41	30,1	35	25,7	16	11,8	12	8,8	3,47	1,22
9	36. Konu	27	19,9	44	32,4	35	25,7	16	11,8	14	10,3	3,39	1,22
10	35. Konu	25	18,4	48	35,3	31	22,8	19	14,0	13	9,6	3,38	1,21
11	3. Konu	28	20,6	36	26,5	39	28,7	24	17,6	9	6,6	3,36	1,18
12	11. Konu	29	21,3	33	24,3	43	31,6	21	15,4	10	7,4	3,36	1,19
13	30. Konu	21	15,4	45	33,1	44	32,4	15	11,0	11	8,1	3,36	1,12
14	6. Konu	22	16,2	38	27,9	43	31,6	24	17,6	9	6,6	3,29	1,13
15	19. Konu	13	9,6	54	39,7	36	26,5	24	17,6	9	6,6	3,27	1,07
16	7. Konu	18	13,2	37	27,2	45	33,1	27	19,9	9	6,6	3,2	1,10
17	38. Konu	29	21,3	37	27,2	29	21,3	15	11,0	26	19,1	3,2	1,40
18	10. Konu	17	12,5	43	31,6	37	27,2	28	20,6	11	8,1	3,19	1,14
19	13. Konu	20	14,7	35	25,7	47	34,6	20	14,7	14	10,3	3,19	1,17
20	39. Konu	14	10,3	42	30,9	49	36,0	14	10,3	17	12,5	3,16	1,14
21	27. Konu	15	11,0	39	28,7	47	34,6	20	14,7	15	11,0	3,13	1,14
22	31. Konu	20	14,7	39	28,7	35	25,7	24	17,6	18	13,2	3,13	1,25
23	23. Konu	21	15,4	31	22,8	39	28,7	33	24,3	12	8,8	3,11	1,19
24	37. Konu	25	18,4	31	22,8	40	29,4	15	11,0	25	18,4	3,11	1,34
25	8. Konu	15	11,0	41	30,1	34	25,0	27	19,9	19	14,0	3,04	1,22
26	26. Konu	12	8,8	35	25,7	48	35,3	24	17,6	17	12,5	3,0	1,13
27	12. Konu	15	11,0	31	22,8	43	31,6	27	19,9	20	14,7	2,95	1,21
28	21. Konu	13	9,6	31	22,8	45	33,1	31	22,8	16	11,8	2,95	1,14
29	24. Konu	11	8,1	39	28,7	39	28,7	26	19,1	21	15,4	2,94	1,19
30	14. Konu	12	8,8	33	24,3	44	32,4	28	20,6	19	14,0	2,93	1,16
31	20. Konu	12	8,8	35	25,7	38	27,9	31	22,8	20	14,7	2,91	1,19
32	32. Konu	14	10,3	30	22,1	44	32,4	27	19,9	21	15,4	2,91	1,20
33	9. Konu	14	10,3	30	22,1	39	28,7	31	22,8	22	16,2	2,87	1,22
34	18. Konu	10	7,4	35	25,7	36	26,5	30	22,1	25	18,4	2,81	1,21
35	16. Konu	8	5,9	32	23,5	37	27,2	36	26,5	23	16,9	2,75	1,16
36	17. Konu	9	6,6	28	20,6	38	27,9	37	27,2	24	17,6	2,71	1,17
37	15. Konu	11	8,1	26	19,1	39	28,7	32	23,5	28	20,6	2,7	1,22
38	25. Konu	9	6,6	23	16,9	40	29,4	38	27,9	26	19,1	2,63	1,16
39	22. Konu	11	8,1	19	14,0	43	31,6	33	24,3	30	22,1	2,61	1,20

*EK-1’de konular verilmiştir.

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının kişisel özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini araştırabilmek için kullanılacak istatistik yöntemlerinin parametrik olup olmadığını belirlemek için toplam skorların normal dağılıp dağılmadığı araştırılmış ve normal dağılmadığı belirlenmiştir. Bu analizde Kolmogorof-Smirnov istatistiği 0,83 ve $p < 0,001$ bulunmuştur. Bu sonuç toplam skor değerlerinin (Puan) normal dağılmadığını göstermektedir. Dolayısıyla yapılacak karşılaştırmalarda parametrik olmayan yöntemler kullanılacaktır.

Öğretmenlerin cinsiyetine göre hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında anlamlı fark olup olmadığı Mann-Whitney U testine göre araştırılmış ve anlamlı bir fark bulunamamıştır. [$Z = 0,494$, $P > 0,05$]. Mann-Whitney U Testi; n_1 ve n_2 hacimli bağımsız iki örneğin aynı medyanlı anakütleden alınmış rasgele örnekler olup olmadığını test etmek için kullanılır. Bağımsız iki örneklem t testinin parametrik olmayan alternatifidir (Özdamar, 2003: 396). Test sonuçları Çizelge 2’te verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin cinsiyetleri açısından hizmet içi eğitim konularına ihtiyaç duyma dereceleri arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çizelge 2. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarının, “Cinsiyete” Göre Farklılık Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart sapma	Test istatistiği	Toplam
Kadın	70	122,07	3,70	Mann-Whitney U	2196,500
				Wilcoxon W	4681,500
Erkek	66	124,56	3,60	Z	-,494
				P*	,621

* $P > 0,05$ ^{ns} önemli farklılık yoktur. $P \leq 0,01$ ** çok önemli farklılık vardır.

$P \leq 0,05$ * önemli farklılık vardır. $P \leq 0,001$ *** ileri düzeyde önemli fark vardır.

Öğretmenlerin kıdemlerine göre hizmet içi eğitime ihtiyaç duymaları arasında anlamlı fark olup olmadığı Kruskal-Wallis H testi ile araştırılmış ve anlamlı bir fark bulunamamıştır $p > 0,05$. Kruskal-Wallis H testi (K-W); parametrik olmayan tekyönlü varyans analizi yöntemidir. K bağımsız örneğin benzer ortanca (medyan) değerli toplumların rasgele örnekleri olup olmadığını test etmek için kullanılır. Kruskal-Wallis H testi parametrik Tek Yönlü Varyans Analizinin parametrik olmayan

alternatifidir (Özdamar, 2003: 403). Test sonuçları Çizelge 3’da verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin kıdem yıllarına göre hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında fak bulunamamıştır.

Çizelge 3. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarının, Kıdeme Göre Farklılık Testi Sonuçları

Kıdem	N	Ortalama	Standart Sapma	Test istatistiği	Toplam
1-5 Yıl	13	135,31	25,66	Chi-Kare	2,761
6-10 Yıl	29	120,24	30,75		
11-15 Yıl	21	128,71	20,16	Serbestlik Derecesi	4
16-20 Yıl	30	120,53	30,58		
21 ve Üzeri	43	120,95	34,16	P	,599

Öğretmenlerin katıldıkları hizmet içi eğitim programları sayısına göre, hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında anlamlı fark olup olmadığı Kruskal-Wallis H testi ile araştırılmış ve aralarında anlamlı bir fark bulunamamıştır [$\chi^2_{(4)}=2,76$, $p>0,05$]. Test sonuçları Çizelge 4’de verilmiştir.

Çizelge 4. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarının, Hizmetiçi Eğitim Programına Katılma Sayılarına Göre Farklılık Testi Sonuçları

Katılım sayısı	N	Ortalama	Standart Sapma	Test istatistiği	Toplam
1 kez	4	152,75	24,47	Chi-Kare	7,559
2 kez	19	117,74	30,92		
3 kez	27	120,26	24,93	Serbestlik Derecesi	4
4 ve üzeri	73	121,97	31,99		
Hiç katılmayan	13	135,92	23,28	P	,109

Buna göre daha önce hizmet içi eğitim programına hiç katılmayan öğretmenle, çok sayıda hizmet içi eğitim programına katılan öğretmenler hizmet içi eğitim konularına ihtiyaç duyma dereceleri bakımından farklılık göstermemişlerdir [$\chi^2_{(4)}=7,56$, $p>0,05$].

Öğretmenlerin okuttukları sınıfa göre, hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında anlamlı fark olup olmadığı Kruskal-Wallis H testi ile araştırılmış

ve aralarında anlamlı bir fark bulunamamıştır [$\chi^2_{(4)}=0,65$, $p>0,05$]. Test sonuçları Çizelge 5’de verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin okuttukları sınıfa göre hizmet içi eğitim konularına ihtiyaç duyma dereceleri açısından aralarında anlamlı bir fark yoktur..

Çizelge 5. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarının, Okuttukları Sınıfa Göre Farklılık Testi Sonuçları

Okutulan Sınıf	N	Ortalama	Standart Sapma	Test istatistiği	Toplam
1. Sınıf	20	125,30	31,59	Chi-Kare Serbestlik derecesi P	0,652 4 0,957
2. Sınıf	26	121,69	32,51		
3. Sınıf	32	122,69	27,41		
4. Sınıf	26	122,23	31,26		
5. Sınıf	32	124,75	30,32		

Öğretmenlerin mezun oldukları okula göre, hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında anlamlı fark olup olmadığı Kruskal-Wallis H testi ile araştırılmış ve aralarında anlamlı bir fark bulunamamıştır [$\chi^2_{(3)}=4,72$, $p>0,05$]. Test sonuçları Çizelge 6’de verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları, mezun oldukları okula göre değişmemektedir.

Çizelge 6. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarının, Mezun Oldukları Okula Göre Farklılık Testi

Mezuniyet	N	Ortalama	Standart Sapma	Test istatistiği	Toplam
Eğitim Ens. ve Eği.Yüksekok.	51	116,80	27,87	Chi-Kare	4,722
Fakülte (4 Yıllık)	75	126,36	28,94		
Yüksek Lisans	4	122,75	57,22	Serbestlik Derecesi P	3 ,193
Diğer	6	140,17	36,61		

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları değişik özelliklerine göre toplam skorlar açısından incelenmiş ve anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Bunun üzerine öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını algılamaları her bir soruya göre değişip değişmediği araştırılmıştır.

Öğretmenlerin her bir soru için cinsiyete göre, hizmet içi eğitim ihtiyaçları algılamaları arasında fark olup olmadığı Mann-Whitney U testi ile incelenmiştir. Buna göre öğretmenlerin sadece 10. soruda belirtilen “Öğretmenlerin kendi kendini geliştirme yolları” hakkında hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında fark bulunmuştur [$Z = -1,997$, $p < 0,05$]. Sonuçlar Çizelge 7’de verilmiştir.

Çizelge 7. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre “Öğretmenlerin Kendi Kendini Geliştirme Yolları” Hakkındaki Farklılık Testi

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	Test istatistiği	P
Kadın	70	3,01	1,17	Mann-Whitney U Wilcoxon W	1866,000 4351,000
Erkek	66	3,39	1,09	Z P	-1,997 ,046

Öğretmenlerin her bir soru için kıdemlerine göre, hizmet içi eğitim ihtiyaçları algılamaları arasında fark olup olmadığı Kruskal-Wallis H testi ile araştırılmış ve 12, 20, 23, 28, 29. sorularda belirtilen hizmet içi eğitim konuları algıları arasında fark bulunmuştur. Farklılık testi sonuçları Çizelge 8’de verilmiştir.

Çizelge 8. Öğretmenlerin “Kıdemlerine” Göre, Hizmet İçi Eğitim Konuları Hakkındaki Eğitime İhtiyaç Duyma Düzeyleri Farklılık Testi Sonuçları

	SORU 12	SORU 20	SORU 23	SORU 28	SORU 29
Chi-Kare	9,812	10,017	15,742	12,696	15,258
Serbestlik Derecesi	4	4	4	4	4
P	,044	,040	,003	,013	,004

Çalışmanın bundan sonraki aşamasında bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann-Whitney U testine başvurulmuştur. Öğretmenlerin kıdemlerine göre, “diksiyon, güzel konuşma” konusu hakkındaki hizmet içi eğitim ihtiyaçları; 1-5 yıl arası ile 6-10 yıl arası kıdemi olan öğretmenler arasında anlamlı fark vardır. Sonuçlar Çizelge 9’de verilmiştir.

Çizelge 9. 1-5 Yıl Arası İle 6-10 Yıl Arası Kıdemi Olan Öğretmenlerin, “Diksiyon, Güzel Konuşma” Hakkındaki Eğitim İhtiyaçlarının Farklılık Testi

Kıdem	N	Ortalama	Standart Sapma	Mann-Whitney U	Z	P
1-5 yıl	13	3,46	1,20	108,5	-2,286	0,028
6-10	29	2,52	1,18			

Buna göre 1-5 yıl arasında çalışan öğretmenler ile 6-10 yıl arasında çalışan öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları farklı olup, ortalama puanları sırasıyla “çok” derecesine denk gelen 3,46 ve “az” derecesine denk gelen 2,52 bulunmuştur.

Öğretmenlerin kıdemine göre, “sınıf yönetimi” konusu hakkındaki hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasındaki farkın hangi guruplar arasında olduğu Mann Whitney U testine göre araştırılmış ve 1-5 yıl arası kıdemi olan ile 6-10 yıl arası ve 16-20 yıl arası kıdemi olan öğretmenler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur $P < 0,01$. Sonuçlar Çizelge 10’de verilmiştir.

Çizelge 10. 1-5 Yıl Arası İle 6-10 Yıl ve 16-20 Yıl Arası Kıdemi Olan Öğretmenlerin “Sınıf Yönetimi” Hakkındaki Eğitim İhtiyaçlarının Farklılık Testi

Kıdem	N	Ortalama	Standart Sapma	Mann-Whitney U	Z	P
1-5 yıl	13	3,85	0,80	86,5	-2,87	0,004
6-10	29	2,72	1,13			
1-5 yıl	13	3,85	0,80	102,0	-2,52	0,012
16-20	30	2,77	1,30			

Öğretmenlerin kıdemine göre “Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi” Hakkındaki Hizmet İçi Eğitime İhtiyaç Duyma Düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu fark 1-5 yıl kıdemi olan öğretmenlerle 6-10 yıl ve 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin arasında gerçekleşmiştir. Sonuçlar Çizelge 11’de verilmiştir.

Çizelge 11. 1-5 Yıl Arası İle 6-10 Yıl ve 16-20 Yıl Arası Kıdemli Olan Öğretmenlerin “Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi” Hakkındaki Eğitim İhtiyaçlarının Farklılık Testi

Kıdem	N	Ortalama	Standart Sapma	Mann-Whitney U	Z	P
1-5 yıl	13	4,31	0,95	63,5	-3,518	0,0001
6-10	29	2,90	1,01			
1-5 yıl	13	4,31	0,95	79,5	-3,130	0,002
16-20	30	2,87	1,33			

Öğretmenlerin kıdemine göre, “uyumsuz ve özel eğitime muhtaç çocukların eğitimi” hakkında hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında anlamlı farklar bulunmuş ve bu farklar 1-5 yıl ile 21yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenler arasında gerçekleşmiştir. Sonuçlar çizelge 12 de verilmiştir.

Çizelge 12. 1-5 Yıl İle 21 Yıl ve Üzeri Kıdemli Olan Öğretmenlerin “Uyumsuz ve Özel Eğitime Muhtaç Çocukların Eğitimi” Hakkındaki Eğitim İhtiyaçlarının Farklılık Testi

Kıdem	N	Ortalama	Standart Sapma	Mann-Whitney U	Z	P
1-5 yıl	13	4,46	0,97	128,0	-3,053	0,002
21+ yıl	32	3,16	1,59			

Öğretmenlerin kıdemine göre, “Öğrenme güçlüğü olan çocukların eğitimi” hakkında hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farkın 1-5 yıl arası ile 21 yıl ve üzeri kıdemli olan öğretmenler arasında olduğu görülmüştür. Sonuçlar Çizelge 13’de verilmiştir.

Çizelge 13. 1-5 Yıl Arası İle 21Yıl ve Üzeri Kıdemli Olan Öğretmenlerin “Öğrenme Güçlüğü Olan Çocukların Eğitimi” Hakkındaki Eğitim İhtiyaçlarının Farklılık Testi Sonuçları

Kıdem	N	Ortalama	Standart Sapma	Mann-Whitney U	Z	P
1-5 yıl	10	4,50	0,97	105,5	-3,497	0,0001
21+yıl	28	2,86	1,56			

Öğretmenlerin her bir soru için hizmet içi eğitim programlarına katılma sayılarına göre, hizmet içi eğitim ihtiyaçları algılamaları arasında fark olup

olmadığı Kruskal-Wallis H testi ile araştırılmıştır. Buna göre öğretmenler 14, 20, 27 ve 39. sorularında belirtilen hizmet içi eğitim konularına ihtiyaçları arasında fark bulunmuştur. Sonuçlar Çizelge 14’de verilmiştir.

Çizelge 14: Öğretmenlerin “Hizmet İçi Eğitim Programına Katılma Sayılarına” Göre Hizmet İçi Eğitim Konuları Hakkındaki Eğitime İhtiyaç Duyma Düzeyleri, Farklılık Testi

Test istatistiği	SORU 14	SORU 20	SORU 27	SORU 39
Chi-Kare	12,088	12,607	11,123	13,214
Serbestlik Derecesi	4	4	4	4
P	,017	,013	,025	,010

Bu farkların hangi kategorileri arasında oluştuğunu belirlemek için fark bulunan sorulara Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Öğretmenlerin, hizmet içi programa katılma sayılarına göre, “öğretmen öğrenci iletişimini geliştirme yolları” hakkında hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu farklar hizmet içi eğitime bir kez katılanlar ile 2, 3 ve 4 ve üzeri kez katılanlar arasında olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde hizmet içi eğitime iki kez katılanlar ile hiç katılmayanlar arasında da anlamlı bir fark bulunmuştur. Sonuçlar Çizelge 15’de verilmiştir.

Çizelge 15. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Programına Katılma Sayılarına Göre “Öğretmen Öğrenci İletişimini Geliştirme Yolları” Hakkındaki Eğitim İhtiyaçlarının, Farklılık Testi

Katılım sayısı	N	Ortalama	Standart Sapma	Mann-Whitney U	Z	P
1 kez	4	4,25	0,5	6,50	-2,632	0,006
2 kez	19	2,53	1,073			
1 kez	4	4,25	0,5	9,0	-2,761	0,005
3 kez	27	2,70	0,993			
1 kez	4	4,25	0,5	57,0	-2,096	0,039
4+ kez	73	2,96	1,263			
0 kez	13	3,46	0,776	59,0	-2,579	0,013
2 kez	19	2,53	1,073			

Öğretmenlerin hizmet içi programa katılma sayılarına göre, “sınıf yönetimi” hakkında hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Bu farkların hizmet içi eğitime bir kez katılanlar ile 2, 3 ve 4 kez katılanlar arasında gerçekleştiği belirlenmiştir. Benzer şekilde hizmet içi eğitime iki kez katılanlar ile hiç katılmayanlar arasında da anlamlı bir fark bulunmuştur. Sonuçlar Çizelge 16’de verilmiştir. Buna göre daha önce hizmet içi eğitim programına bir kez katılan ile iki kez katılan, üç kez katılan, dört ve daha fazla sayıda katılan öğretmenin algıları farklı olup, ortalama puanları sırasıyla “pek çok” derecesine denk gelen 4,25 ve “orta” derecesine denk gelen 2,68, 2,63, ve 2,86 bulunmuştur. Benzer durumda daha önce hizmet içi eğitim programına 2 kez katılan öğretmenler ile daha önce hizmet içi eğitime hiç katılmayan öğretmenler arasında da “sınıf yönetimi” hakkında anlamlı farklar bulunmuştur. Buna göre de daha önce hizmet içi eğitim programına 2 kez katılan öğretmen ile hiç katılmayan öğretmenlerin, ortalama puanları sırasıyla “orta” derecesine denk gelen 2,68 ve “çok” derecesine denk gelen 3,69 bulunmuştur.

Çizelge 16. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Programına Katılma Sayılarına Göre “Sınıf Yönetimi” Hakkındaki Eğitim İhtiyaçlarının Farklılık Testi

Katılım sayısı	N	Ortalama	Standart Sapma	Mann-Whitney U	Z	P
1 kez	4	4,25	0,957	11,0	-2,256	0,027
2 kez	19	2,68	1,108			
1 kez	4	4,25	0,957	16,5	-2,271	0,023
3 kez	27	2,63	1,214			
1 kez	4	4,25	0,957	55,0	-2,145	0,034
4 kez	73	2,86	1,194			
0 kez	13	3,69	0,885	63,0	-2,419	0,020
2 kez	19	2,68	1,108			

Öğretmenlerin hizmet içi programa katılma sayılarına göre, “çocuk ve gençlik psikolojisi” hakkında eğitim ihtiyaçları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farklar bir kez hizmet içi eğitime katılanlar ile birden fazla katılan tüm gruplar arasında bulunmuştur. Sonuçlar Çizelge 17’de verilmiştir. Buna göre daha önce hizmet içi eğitim programına bir kez katılan ile iki kez katılan, üç kez katılan ve 4 ve üzeri kez sayıda katılan öğretmenin hizmet içi eğitim ihtiyaçları farklı bulunmuştur. Ortalama puanları sırasıyla “pek çok” derecesine denk gelen 4,75 ve “orta” derecesine denk gelen 3,05, 2,85 ve 3,12 bulunmuştur.

Çizelge 17. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Programına Katılma Sayılarına Göre “Çocuk Ve Gençlik Psikolojisi” Hakkındaki Eğitim İhtiyaçlarının Farklılık Testi

Katılım sayısı	N	Ortalama	Standart Sapma	Mann-Whitney U	Z	P
1 kez	4	4,75	0,50	4,5	-2,839	0,003
2 kez	19	3,05	0,848			
1 kez	4	4,75	0,50	6,0	-2,915	0,002
3 kez	27	2,85	1,099			
1 kez	4	4,75	0,50	33,0	-2,677	0,006
4 kez	73	3,12	1,224			

Öğretmenlerin hizmet içi programa katılma sayılarına göre, “eğitim yönetimi mevzuatı ve uygulamaları” hakkında hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farkın hizmet içi eğitim programına bir kez katılanlar ile üç ve daha fazla sayıda katılanlar arasında olduğu belirlenmiştir. Sonuçlar Çizelge 18’de verilmiştir.

Çizelge 18. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Programına Katılma Sayılarına Göre “Eğitim Yönetimi Mevzuatı Ve Uygulamaları” Hakkındaki Eğitim İhtiyaçlarının Farklılık Testi

Katılım sayısı	N	Ortalama	Standart Sapma	Mann-Whitney U	Z	P
1 kez	4	4,50	0,577	17,0	-2,248	0,027
3 kez	27	3,04	1,285			
1 kez	4	4,50	0,57	35,0	-2,645	0,007
4+ kez	73	2,96	1,160			

Buna göre daha önce hizmet içi eğitim programına bir kez katılan öğretmen ile üç kez katılan öğretmen, 4 ve daha fazla sayıda katılan öğretmenin hizmet içi eğitim ihtiyaçları farklı bulunmuştur. Ortalama puanları sırasıyla “pek çok” derecesine denk gelen 4,50 ve “orta” derecesine denk gelen 3,04 ve 2,96 bulunmuştur. Bu durumda daha önce bir kez hizmet içi eğitim programına katılan öğretmenler “eğitim yönetimi mevzuatı ve uygulamaları” hakkında daha önce 3 ve daha fazla sayıda hizmet içi eğitim programına katılan öğretmenlere göre daha fazla hizmet içi eğitime ihtiyaç duymaktadırlar.

5. Sonuç ve Öneriler

Eğitimin temel ve zorunlu basamağı olan ilköğretim döneminde öğrencilere temel bilgi, görgü, tavır ve alışkanlıklar kazandırmaktadır. Bu nedenle bu dönem, öğrencilerin kalıcılığı bakımından oldukça önemlidir. Öğrenmeyi gerçekleştiren etmenlerin başında gelen öğretmenlerin çağın gereklerine uygun, eksiksiz ve tam olarak donatılmış olarak hizmet vermelerini sağlamak büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin sahip olmaları gereken nitelikler için ne derecede eğitim ihtiyacının duyulduğunun saptanması, eğitimin niteliğini yükseltme yolunda atılacak birinci adım olacaktır. Bu araştırmada, ilköğretim okulu birinci kademedeki görev yapan öğretmenlerin, hangi konularda, ne derece hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmada elde edilen bulgulara dayanarak tespit edilen sonuçlar şunlardır:

1. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre hizmet içi eğitim konularına ihtiyaç duyma dereceleri toplam puanlar açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.
2. Öğretmenlerin kıdem yıllarına göre hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında toplam puanlar itibari ile fark bulunmamıştır. Oysaki mesleğe yeni başlayan bir öğretmenin hizmet öncesinde aldığı eğitimin görev başındayken yetmeyeceği düşünüldüğünden belirtilen hizmetiçi eğitim konularına, emekliliği yaklaşan öğretmenlere göre daha fazla ihtiyaç duymaları beklenebilir. Bu durumda mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin, bilgililerinin yeni olduğunu düşünerek ya da deneyim eksikliğinden dolayı, henüz hangi konularda hizmetiçi eğitime ihtiyaçları olduğunu bilmedikleri için hizmetiçi eğitim konularına ancak diğer öğretmenler kadar ihtiyaç duydukları söylenebilir.
3. Daha önce hizmet içi eğitim programına hiç katılmayan öğretmenlerle, çok sayıda hizmet içi eğitim programına katılan öğretmenler hizmet içi eğitim konularına ihtiyaç duyma dereceleri bakımından toplam puanlar açısından farklı düşünmemişlerdir. Bu durumda daha önce yapılan hizmet içi eğitim programları ya işlevsel değil ya da daha önce hizmet içi eğitim programına katılmayan öğretmenler hizmetiçi eğitim konuları açısından kendilerini eksik hissetmedikleri söylenebilir.
4. Öğretmenlerin okuttukları sınıfa göre hizmet içi eğitim konularına ihtiyaç duyma dereceleri toplam puanlar açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

5. Öğretmenlerin mezun oldukları okula (okul sürelerine) göre, hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında toplam puanlar açısından anlamlı fark bulunamamıştır. Eğitim süresi az olan öğretmenlerle eğitim süresi çok olan öğretmenlerin toplam puanlar açısından hizmet içi eğitime ihtiyaç duyma dereceleri arasında fark bulunamamıştır.

6. Öğretmenlerin kendi kendini geliştirme yolları konusu hakkında hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında fark bulunmuştur. Erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlere göre bu konu hakkında daha çok hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları söylenebilir. Bu durumda erkek öğretmenler kendi kendilerini geliştirme yolları konusunda bayan öğretmenlere göre daha duyarlı oldukları belirtilebilir.

7. Öğretmenlerin kıdemlerine göre, “diksiyon, güzel konuşma” konusu hakkındaki hizmet içi eğitim ihtiyaçları; 1-5 yıl arası ile 6-10 yıl arası kıdemi olan öğretmenler arasında anlamlı fark vardır. Bu durumda öğretmenin kıdemi artıkça hizmet içi eğitime ihtiyaç duyma derecesi azalmaktadır. Buna göre hizmet süreleri fazla olan öğretmenler diksiyon ve güzel konuşma konusunda deneyimli olmalarından hizmet süreleri az olan öğretmenlere göre “diksiyon ve güzel konuşma” konusunda daha az hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları söylenebilir.

8. Öğretmenlerde 1-5 yıl kıdemi olan ile 6-10 yıl ve 16-20 yıl arası kıdemi olan öğretmenler arasında “sınıf yönetimi” konusunda hizmet içi eğitim ihtiyaçları farklılık göstermektedir. Buna göre 1-5 yıl kıdemi olan öğretmenler, 6-10 yıl kıdemi olan öğretmenlere göre “sınıf yönetimi” konusunda daha çok hizmet içi eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. Benzer şekilde, 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenler, 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre de “sınıf yönetimi” hakkında daha çok hizmet içi eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. Bu durumda öğretmenlerin kıdemi artıkça hizmet içi eğitime ihtiyaç duyma derecesi azalmakta olduğu söylenebilir.

9. Öğretmenlerin kıdemine göre “Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi” konusunda hizmet içi eğitime ihtiyaç duyma düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre 1-5 yıl arasında çalışan öğretmenler ile 6-10 yıl arası çalışan öğretmenler ve 16-20 yıl arasında çalışan öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları farklı olup, ortalama puanları sırasıyla “pek çok” derecesine denk gelen 4,31 ve “orta” derecesine 2,90 ve 2,87 bulunmuştur. Buna göre 1-5 yıl kıdemi olan öğretmenler, 6-10 yıl kıdemi olan öğretmenlere göre “sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi” hakkında daha çok hizmet içi eğitime ihtiyaç

duymaktadırlar. Benzer şekilde, 1–5 yıl kıdeme sahip öğretmenler, 16–20 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre de “sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi” hakkında daha çok hizmet içi eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. Bu durumda öğretmenlerin kıdemi artıkça hizmet içi eğitime ihtiyaç duyma derecesi azalmakta olduğu söylenebilir.

10. Öğretmenlerin kıdemine göre, “uyumsuz ve özel eğitime muhtaç çocukların eğitimi” konusunda hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Buna göre 1–5 yıl arasında çalışan öğretmenler ile 21 yıl ve üzeri çalışan öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları farklı olup, ortalama puanları sırasıyla “pek çok” derecesine denk gelen 4,46 ve “orta” derecesine denk gelen 3,16 bulunmuştur. Bu durumda 1–5 yıl arasında çalışan öğretmenler “uyumsuz ve özel eğitime muhtaç çocukların eğitimi” konusunda 21 yıl ve üzeri çalışan öğretmenlere göre daha fazla hizmet içi eğitime ihtiyaç duymaktadırlar.

11. Öğretmenlerin kıdemine göre, “Öğrenme güçlüğü olan çocukların eğitimi” hakkında hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. 1-5 yıl arasında çalışan öğretmenler “öğrenme güçlüğü olan çocukların eğitimi” konusunda 21 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenlere göre daha fazla hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Bir başka yaklaşımla görüyoruz ki öğretmenin kıdemi arttıkça hizmet içi eğitime olan ihtiyacı azalmaktadır. Yeni göreve başlayan öğretmenler emekliliği yaklaşan öğretmenlere göre istenmeyen davranışların önlenmesi konusunda daha fazla hizmet içi eğitime ihtiyaç duymaları hizmet öncesi alınan eğitimin yetersiz olduğu şeklinde yorumlanabilir.

12. Daha önce hiç hizmet içi eğitim programına katılmayan veya bir kez katılan öğretmenler “öğretmen öğrenci iletişimini geliştirme yolları” hakkında daha önce birden fazla hizmet içi eğitim programına katılan öğretmenlere göre daha fazla hizmet içi eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. Hizmet içi eğitim programlarına katılma sayısı arttıkça ihtiyaç duyma derecesi azalmaktadır.

13. Daha önce hiç hizmet içi eğitim programına katılmayan veya bir kez katılan öğretmenler “sınıf yönetimi” hakkında daha önce birden fazla hizmet içi eğitim programına katılan öğretmenlere göre daha fazla hizmet içi eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. Hizmet içi eğitim programlarına katılma sayısı arttıkça sınıf yönetimi ihtiyaç duyma derecesi düşmektedir.

14. Öğretmenlerin hizmet içi programa katılma sayılarına göre, “eğitim yönetimi mevzuatı ve uygulamaları” hakkında hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farkın hizmet içi

eğitim programına bir kez katılanlar ile üç ve daha fazla sayıda katılanlar arasında olduğu belirlenmiştir. Bu durumda daha önce bir kez hizmet içi eğitim programına katılan öğretmenler “eğitim yönetimi mevzuatı ve uygulamaları” hakkında daha önce üç ve daha fazla sayıda hizmet içi eğitim programına katılan öğretmenlere göre daha fazla hizmet içi eğitime ihtiyaç duymaktadırlar.

Ulaşılan bu sonuçlardan hareketle, sınıf öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarına yönelik olarak řu öneriler geliştirilmiştir.

1. Sınıf öğretmenleri özellikle “öğretimde yeni yaklaşımlar”, “yeni ilköğretim programı” ve “yapılandırmacı anlayışa dönük öğretim yöntem ve teknikleri” konularında hizmetiçi eğitimlere alınmalıdırlar. Bu ihtiyaç hem öğretmenlerin ortaya koydukları, hem de yapısal değişikliklerin bir sonucu olarak düşünölmelidir.
2. Çalışma ilköğretim sınıf öğretmenleriyle sınırlı tutulmuştur. İkinci kademedede de program değişikliğine gidildiği göz önünde bulundurulursa, bu kademe öğretmenlerinin hizmetiçi ihtiyaçlarını saptamaya yönelik çalışmalar düzenlenmelidir. Böyle bir çalışma, sınıf öğretmenleriyle dal öğretmenlerinin ihtiyaçlarında farklılaşma olup olmadığını ortaya koymaya dönük de düşünölebilir.
3. Benzer konulardaki çalışma sadece ankete dayalı olmaktan çıkarılıp, hizmetiçi eğitim ihtiyacının belirlenmesinde kullanılan diğer teknik ve araçlar kullanarak da yapılmalıdır.

Kaynakça

- Açıklan, A. (1984). "Hizmetiçi Eğitim Örgütlenmesi ve Yönetimi." (Ders Notu).
- Azar, A., Karaali, Ş. (2004). **Fizik Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçları**. Ankara: Milli Eğitim Dergisi, Sayı 162
- Başaran, İ. E. (1966). **Hizmetiçi Eğitim Araştırması**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.
- Başar, M. A. (1993). "Sanayi Kuruluşlarında Hizmetiçi Eğitim örgütlenmeleri ve Örgütlenme Değişkenleri." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ". "Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları ve Hizmetiçi Eğitim Yoluyla Yetiştirilmesi" ÇOMÜ Eğitim Fakültesi, **I. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu**. Çanakkale: Kasım 1997.
- Can, H., Akgün, A.ve Kavuncubaşı, Ş. (1995). **Kamu ve Özel Kesimde Personel Yönetimi**. Ankara: Siyasal Kitapevi
- Canman, A. D. (1995). **Çağdaş Personel Yönetimi**. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Kalkandelen, A.H. (1979). **Hizmetiçi Eğitim El Kitabı**. Ankara.
- MEB. **2005 Yılı Hizmetiçi Eğitim Planı**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 2005.
- ". **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 2005.
- Özdamar, K.(2003). **SPSS İle Biyoistatistik**. Eskişehir: Kaan Kitabevi
- Özyurt, A. (1997). "İnsan Kaynakları Eğitimine Genel Bakış" **Human Resource**. Cilt: 2, Sayı: 10.
- Sidi, V. (1997). "21. Yüzyıla Girerken Değişim ve Bilgi Çağı" **Human Resource**. Cilt: 2, Sayı: 5.
- Taymaz, H. (1992). **Hizmetiçi Eğitim Kavramlar, İlkeler, Yöntemler**. Ankara: Pegem Yayınları, 2. Basım.
- Tekin, S., Ayas, A. (2002). **Kimya Öğretmenlerinin Profesyonel Gelişim Süreçleri Ve Hizmet İçi Eğitime Bakış Açılıarı**. Ankara: V. Ulusal Fen Bilimleri Ve Matematik Eğitimi Kongresi.
- Uşun, S. ve D. Cömert. (2003). **Okul Öncesi Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi**. Ankara: G.

